

TITOVO DJELO I RAZVOJ NAŠE NAUČNE MISLI

Doprinos druga Tita nauci je višestran, a po dubini i značaju epohalan. Stoga je, u ovako sažetom prigodnom prikazu,* veoma teško samo i naznačiti u čemu je suština Titova naučnog doprinosa i onoga što je, na čelu revolucije, učinio za razvoj naučne misli.

Titov doprinos nauci, pokazuje se, s jedne strane, kao njegov *teoretski udio* u razvoju marksizma, naročito marksističke teorije revolucije, nauke o savremenom socijalizmu, vojne nauke i nauke o međunarodnim odnosima i, s druge strane, kao njegovo *revolucionarno-praktičko djelo*, koje je otvorilo i otvara nove historijske prostore i horizonte našoj filozofiji, društvenim, vojnim, tehničkim, medicinskim i drugim naukama, od kojih su mnoge, tek revolucijom otrgnute iz položaja manje-više perifernih epigona građanske i malograđanske duhovne krize i neposredno uvedene u glavne tokove svjetskog razvoja najprogresivnije društvene misli.

Društveni uvjeti za razvoj nauke koje stvara naša revolucija, pod Titovim rukovodstvom, i njegov lični doprinos nauci, kao originalnog marksističkog mislioca, samo su dvije strane jedinstvenog i nedjeljivog teoretsko-praktičkog revolucionarnog djelovanja, u koje se revolucionarna misao i revolucionarna akcija uzajamno pretpostavljaju, prožimaju, sjedinjuju i nadilaze.

Međutim, veliki značaj imaju i Titovi stalni podsticaji i briga za unapređivanje naše naučne misli, koji rezultiraju iz njegova shvaćanja funkcije savremene nauke, kao proizvodne i odbrambene snage, instrumenta oslobađanja radničke klase i ostvarenja njene svjetsko-historijske uloge i nezamjenljivog činioca humanizacije uvjeta ljudske egzistencije i budućnosti čovječanstva.

* Izlaganje na XXV sednici Saveta za naučni rad u oružanim snagama SFRJ, 15. juna 1977. godine u Beogradu.

U govoru prilikom izbora za počasnog člana Makedonske akademije nauka i umjetnosti, drug Tito je o značaju i ulozi nauke rekao:

»Uloga nauke u savremenom svijetu sve više se povećava. To posebno važi za naše društvo u kome se sve više oslobađaju stvaralačke inicijative radnih ljudi. U takvim uslovima nauka treba da postane faktor koji će omogućiti maksimalno korišćenje svih naših potencijala i prodrijeti u sve pore našeg društvenog života. Danas je, inače, jedno od osnovnih mjerila vitalnosti u tome koliko se brzo usvajaju dostignuća naučno-tehnološke revolucije i nauke uopšte. . .

. . . Svakako, treba imati u vidu da se nauka i tehnika u samoupravnom društvu moraju razvijati u interesu udruženih radnika, na bazi njihove ekonomske zainteresovanosti, i to svjesnom društvenom akcijom. U protivnom, mi bismo se pretvorili u jedno tehnokratsko društvo, a to znači društvo bez slobode. Zato treba insistirati na razvijanju proizvodnih snaga, uključujući tu nauku i tehnologiju, imajući stalno u vidu revolucionarnu suštinu socijalističke demokratije.«

Pod Titovim rukovodstvom, naša revolucija nije nikada dovela u pitanje napredak i slobodu naučnog stvaralaštva. Naprotiv, ona ga je svojim dinamičkim i korjenitim promjenama stalno podsticala, otvarajući jedno drugo pitanje, pitanje zaostajanja našeg naučnoistraživačkog rada iza razvoja društvene prakse i isticala potrebu da je on brže i djelotvornije valorizira i uopćava.

Veliki trenuci u razvoju nauke su ona njena saznanja koja imaju prelomni značaj za razvoj društvene prakse cijele jedne epohe. Takvi događaji nisu česti u historiji nauke, a njihov domet se mjeri prema dubini i širini društvenih procesa koje inspiriraju i kroz koje se ovakve naučne istine objektiviraju kao historijske istine i istine same historije.

Titova misao i djelo ulaze u te rijetke uspone stvaralaštva kada praksa doista stremlji misli, a misao postaje zbiljski djelotvorna i sposobna da se uzdigne do historijskog totaliteta, da ga cjelovito zahvati i konkretizira se u njemu kao najviši domet dijalektičkog jedinstva revolucionarne misli i prakse epohe. U Titovom stvaralačkom opusu ostvarene su cjelovitost i konkretnost misli i akcije na najbolji način. Njegovo djelo je cjelovito i konkretno kao što je cjelovita i konkretna samobitna socijalistička revolucija kojoj je na čelu i u koju je ugradio cijela sebe — revolucionara, marksističkog mislioca,

humanističkog vizionara, ideologa, političara i državnika, vojskovođu i stratega.

Teorijsku koherentnost, unutrašnji smisao, kontinuiranost, dimenzije i domet Titove misli i djela, može se korektno sagledati samo ako im se prilazi kao dijalektičkoj cjelini u svoj njenoj dijalektičkoj konkretnosti i polazi od nje. Bez toga ne može se, ni u metodološkom ni u teorijskom smislu, tačno ocjeniti Titov faktički doprinos nauci i historiji.

U literaturi se ponekada nailazi i na drukčije prilaze koji daju jednostrane, pa i veoma netačne rezultate. Tako, na primjer, postoji mišljenje da Komunistička partija Jugoslavije nije imala kontinuiranu strategiju revolucije.

Prema ovom shvatanju veličina strategije druga Tita, od kada je na čelu KPJ, sastojala bi se u tome da je nalazio prava rješenja u pravom historijskom momentu. Titova revolucionarna strategija bila bi, prema tome, grandiozni mozaik revolucionarne imaginacije, ali čiju unutrašnju logiku možemo tek naknadno otkrivati. Navodno su zbivanja, recimo, 1937., 1941, 1948, 1950. i 1971. godine, itd. nešto što je, doduše, veoma dobro i promišljeno učinjeno, ali bez teorijskih i praktičkih premisa iz kojih se kontinuirano razvijala društvena, politička, vojna i ideološka strategija naše socijalističke revolucije.

Tačno je da drug Tito nije stvarao nikakve apriorističke sheme revolucije, kao što to, uostalom, nisu činili ni Marks, ni Engels, ni Lenjin. Naprotiv, Tito je svoju viziju revolucije izgrađivao, s jedne strane, u beskompromisnom idejnom sukobu s dogmatizmom raznih frakcija unutar Komunističke partije Jugoslavije i s vladajućim dogmatizmom u komunističkom i socijaldemokratskom pokretu a, s druge strane, analizirajući i uopštavajući iskustva revolucionarnog pokreta u vlastitoj zemlji i u svijetu u novim historijskim uvjetima.

Neosporno je i to da je drug Tito, kao strateg revolucije, doista nalazio prava rješenja u pravo vrijeme. Međutim, to nije posljedica samo njegove izuzetne revolucionarne intuicije, nego i stvaralačke marksističke utemeljenosti njegove misli i akcije, koja je bila u stanju da prodre do najdublje biti savremene epohe.

Neosporno je, također, da se, polazeći od najrazvijenijih oblika misli i prakse može dobiti tačniji i potpuniji uvid u prethodne, ali ne u smislu da bismo im naknadno pripisivali unutrašnju povezanost. U stvari, teorijske i praktične premise, ideje vodilje, koje je drug Tito postavio 1937. godine, pa i znatno ranije, konsekvantno su

razvijane u neprekinutom revolucionarnom kontinuitetu kroz sve burne i prelomne događaje u historiji KPJ, naše zemlje i komunističkog i radničkog pokreta, sve do danas.

Očevidno je, dakle, da pomenuti pristup ostaje na površini, jednostrano prati fenomenologiju skoro pola stoljeća savremene historije, ali bez pravog pokušaja da pronikne u njenu bit.

Iz prethodno izloženog jednostranog i površnog prilaza proizlazi još jedno mnogo netačnije i tendencioznije shvatanje. Radi se o poznatom mišljenju da je strategija KPJ i druga Tita u suštini defanzivna jer se, navodno, uglavnom razvijala pod uticajem negativnih spoljašnjih činilaca, kao manje-više spontano reagiranje na spoljašnje pritiske, da bi se zatim naknadno uzdizala do nove pozitivno određene svijesti i akcije. Za autore koji zastupaju ovakav stav, sukob KPJ sa staljinizmom 1948. godine je pravi historijski paradoks, jer mu, navodno, ne mogu pronaći prave motive. Prema njima tek nakon što je sukob izbio pokrenuo je jugoslavensko rukovodstvo da distancirajući se od staljinizma traži nove puteve revolucije. Ovaj stav nema nikakve naučne osnovanosti, jer brka posljedice sa uzrocima, pojave sa suštinom, a ukoliko uopće i traži uzroke, nalazi krive, a ne faktičke uzroke sukoba i, najzad, on je logički neodrživ, na što je nedavno ukazao drug Kardelj, jer kako bi do sukoba uopće i moglo doći da nije bilo nikakvih razlika i to u fundamentalnim stajalištima, još u predratnom periodu, u toku naše revolucije, u putevima njenog daljeg razvoja, i ne samo u lokalnom smislu, jer su dimenzije sukoba u svim njegovim fazama imale značaj za cijeli komunistički i radnički pokret, pa i za sudbinu socijalizma kao svjetskog procesa.

Prilično često se dobronamjerno ističe da je najveća zasluga druga Tita što je u praksi naše revolucije uspješno primjenio marksizam-lenjinizam. To je, razumije se, tačno, ali ni u tome nije cijela historijska istina. U svojoj analizi novih historijskih uvjeta drug Tito je polazio od najbolje marksističke teorijske tradicije i tadašnjih iskustava iz revolucionarne prakse, ali je ne samo socijalističku praksu, nego i samu marksističku misao dalje razvio i obogatilo novim saznanjima.

Upravo u naučnom istraživanju Titova doprinosa marksizmu, u smislu njegove dalje konkretizacije u novim složenijim i bogatijim uvjetima društvene prakse, leže velike mogućnosti naše nauke, a posebno društvenih nauka i unutar njih vojne nauke. Za nas je od posebnog značaja permanentan rad na daljoj naučnoj elaboraciji Titove vojne misli, njegovog originalnog metoda i vojnog djela u

cjelini, jer je on i u ovoj oblasti bitno razvio marksističku misao i praksu. Značajni koraci u ovom pravcu su već učinjeni prvom cjelovitom studijom ove vrste koju je nedavno objavio general armije Nikola Ljubičić, u naučnoj dokumentaciji pripremljenoj za promociju druga Tita u prvog doktora vojnih nauka, a već i u samoj riječi druga Tita prilikom promocije dat je novi doprinos marksističkoj teoriji ratne vještine i teoriji i praksi organiziranja socijalističkog društva za odbranu.

Drug Tito je, prije svega, veliki marksistički dijalektičar. Neosporo najveći među savremenikima. Kao ni Marks, tako se ni Tito nije bavio dijalektikom kao akademskom disciplinom. Međutim, kao što se u Marksovim djelima, naročito u »Kapitalu«, nalazi konkretna dijalektika historije, a iznad svega njegove savremenosti, tako je cijelo Titovo djelo prožeto dijalektikom konkretnog života našeg vremena. On je veliki dijalektičar kao revolucionar i baš zato i kao vojskovođa, strateg, državnik i ideolog. Teško da bi se mogao naći i jedan relevantan problem iz života naše zemlje i svijeta u proteklih četrdeset i više godina, koji se nije našao u fokusu Titove dijalektičke analize: od životnog standarda do odbrane zemlje i mira u svijetu. To je zaista, da se poslužimo poznatom Lenjinovom parafrazom koja se odnosi na Marksov »Kapital«, pravi Mont Blanc dijalektičkih analiza okrunjen velikim istinama u koje je pretočen život i koje su pretočene u život naše i svjetske savremenosti.

Tito se našao i u situaciji da dijalektiku vrati njenim autentičnim marksističkim izvorima i osnovama. Naime, poslije Lenjina, dijalektika je — ili vraćena na pozicije koje je imala prije Marksa, kao spekulativna kritika stvarnosti — ili je pak pretvarana u pragmatističku vještinu manipuliranja idejama, istorijom, radničkom klasom i njenim pokretom, masama i revolucijom, kao što je to učinio Staljin.

U Titovoj devizi — pređimo s riječi na djela, koju je toliko puta naglašavao, sadržana je bit Marksova — prevladavanje klasične idealističke dijalektike i njenih pragmatističkih zloupotreba. Preći s riječi na djela, u Titovom smislu, znači preći od spekuliranja o revoluciji i spekuliranja revolucijom na konkretnu životvornu praksu, dakle, na pravi autentični medijum marksističke dijalektike.

Naime, svaki koncept revolucije je utoliko i do tada teorijski tačan i praktično delotvoran ukoliko i do kada nalazi svoje povjesno utemeljenje u konkretnim uvjetima epohe.

Poznato je da je i Lenjin u tom smislu izgradio svoj odnos prema Marksovoj viziji revolucije, ne dovodeći u pitanje njenu histo-

rijsku tačnost, nego suvremeno vađenje. Novine kojima je Lenjin dalje razvio i obogatio Marksovu teoriju revolucije moguće je sažeti u sljedećem.

Marksova i Engelsova premisa revolucije zasnivala se na krizi kapitalizma u njegovom tadašnjem žarištu, a pretpostavka za pobjedu revolucije bila je simultani oružani ustanak proletarijata u najrazvijenijim kapitalističkim zemljama ondašnje Evrope. Neuspjeh Komune, stabilizacija kapitalizma i građanske demokracije, kao i sve slabiji izgledi na uspjeh uličnih borbi protiv moderne oružane sile buržoazije doveli su najprije do izvjesnih opravdanih korekcija koje je učinio Engels 1895. godine u poznatom Uvodu u Marksov rad »Klasne borbe u Francuskoj«, a zatim, jednostranim sagledavanjem novonastale situacije, do poznatih socijaldemokratskih dogmi: jedne, koja je odbacivala revoluciju kao blankistički avanturizam i druge, koja je revoluciju odlagala dok proleterijat ne ostvari apsolutnu većinu u društvu.

Lenjinova premisa revolucije temeljila se na općoj krizi kapitalizma kao svjetskog sistema do koje je došlo prerastanjem kapitalizma u imperijalistički stadijum na prelazu iz XIX u XX vijek. Nerazrješivi antagonizmi koji zakonito prate svjetski sistem imperijalizma neizbježno dovode do imperijalističkog rata za preraspodjelu već podjeljenog svijeta i time otvaraju novu revolucionarnu situaciju.

Opća kriza kapitalističkog svjetskog sistema otvorila je mogućnost pobjede proletrske revolucije tamo gdje je imperijalizam kao svjetski sistem najslabiji, gdje su do vrhunca zaoštreni njegovi unutrašnji i međunarodni antagonizmi pa makar to bilo i na periferiji svjetskog kapitalističkog sistema; u relativno netipičnoj društveno-ekonomskoj, socijalno-klasnoj, političkoj i kulturnoj sredini; pa čak i u jednoj zemlji odlučnim ustankom koji će razbiti centre stare vlasti, pod pretpostavkom da revolucija bude podržana od proletrskog pokreta u drugim, prije svega, razvijenim zemljama.

Lenjin je proširio obim shvatanja diktature proleterijata neposrednije precizirajući nove saveznike, što je u klasičnom marksizmu ostalo, s obzirom na ondašnje društvene okolnosti, nedovoljno razrađeno. To su, prije svega, klasni savez proletarijata sa seljaštvom, posebno siromašnim i aktualni ili potencijalni savez proletrske revolucije sa nacionalno-oslobodilačkim pokretima, naročito sa nacionalnim buđenjem u kolonijalnim i polukolonijalnim zemljama, koje je tada nagovjestilo da će se razviti u moćnu antitezu svjetskog imperijalističkog sistema.

U spletu ekonomskih, političkih, kulturnih i međunacionalnih antagonizama u carskoj Rusiji, Lenjin je otkrio mogućnost preraćanja buržoasko-demokratske revolucije, ukoliko u njoj proletarijat ostvari svoju klasno-političku hegemoniju, kao prve etape, u proletersku revoluciju, kao drugu, višu etapu revolucije u kojoj će se ostvariti diktatura proletarijata.

I, najzad, Lenjin je baš u imperijalističkom ratu sagledavao širi međunarodni kontekst nove revolucionarne situacije, koja će omogućiti građanski rat u Rusiji i njegovu eventualnu internacionalizaciju u Evropi.

Parola građanski rat kao revolucionarni odgovor na imperijalistički rat bila je temeljna parola toga vremena i imala je dalekosežne implikacije. Prije svega, na osnovu nje opravdano je osuđen socijal-patriotizam kao izdaja proleterskog internacionalizma, i izvršena isto tako opravdana inauguracija proleterskog internacionalizma kao monolitnog jedinstva komunističkog pokreta koji je trebalo da odigra ulogu jedinog subjekta u nastupajućoj evropskoj revoluciji.

Lenjin je imao dovoljno snage da realizira revoluciju u Rusiji razbijajući socijal-demokratski dogmatizam koji je Marksovu i Engelsovu viziju revolucije bio pretvorio u prokrustov krevet u koji se nikako više nije mogla smjestiti revolucionarna situacija do koje je došlo u prvim decenijama XX vijeka.

Revolucionarna situacija u prvim decenijama XX vijeka nije sasvim iskorištena. Proleterska revolucija u Rusiji učinila je prvi historijski proboj svjetskog kapitalističkog sistema, ali nije došlo do očekivanog proboja kapitalizma i u centru Evrope.

Opća kriza kapitalizma produžila se u novim oblicima čiji je naj-opasniji izdanak svakako bio fašizam. Obistinile su se Engelseve riječi: »da bi ozbiljno ugrozili socijaldemokratiju, oni će se morati (misli se na vladajuću klasu, O. M.) laćati još sasvim drukćijih mera. Socijaldemokratskom prevratu koji trenutno živi od toga što se pridržava zakona, oni mogu doskočiti samo prevratom od strane stranke reda, prevratom koji ne može da živi ne narušavajući zakone«.

Fašistički »prevrat« je, međutim, učinio mnogo više od toga. Narušio je ne samo »zakone« već je ugušio demokratiju i doveo u pitanje i same temelje moderne civilizacije.

Nastupila je sasvim nova revolucionarna situacija koja se veoma mnogo razlikovala od one u prvim decenijama XX vijeka i na koju se više nisu mogli primjenjivati zastarjeli teorijski modeli. Nažalost u toj novoj revolucionarnoj situaciji nije se dobro snašao radnički pokret upravo zbog toga što je bio opterećen socijaldemokratskim

i staljinističkim dogmatizmom. Zapravo, sve veliko što je radnički pokret u ovom sudbonosnom periodu ostvario rađalo se uglavnom mimo ili u sukobu sa jednim i drugim dogmatizmom, a to je onda, baš kao i danas, značilo traganje za svojim vlastitim putem primjerenim konkretnoj historijskoj situaciji.

Staljin nije samo dogmatizirao Lenjinovu teoriju revolucije, nego je, pošavši od iskrivljene ideološke predstave socijalizma, kao dovršenog državnog sistema, socijalističku revoluciju degradirao na instrument državne politike Sovjetskog Saveza, jer je njenu sudbinu podredio svjetskom sukobu dvaju državnih sistema: socijalističkog i kapitalističkog. Time su monolitizam i internacionalizam u komunističkom pokretu dobili sasvim novi sadržaj i smisao. Oni su sve više pretvarani u pragmatističke instrumente dnevne politike, a revolucionarno kretanje u Evropi je utoliko više lišavano mogućnosti traganja za vlastitim putevima koji bi najpotpunije odgovarali konkretnoj situaciji klasne borbe i perspektivi njenog revolucionarnog raspleta.

Drug Tito je, u to vrijeme, spadao među rijetke istaknute ličnosti komunističkog pokreta koje su bile u stanju da se uzdignu iznad Staljinovog dogmatizma i pragmatizma i da vrate lenjinizam njegovoj revolucionarnoj biti.

Prva epohalna ideja, koja se začela još prije 1937. godine i koja je postala Titova ideja vodilja, jedna od osnovnih premisa cjelokupnog njegova teoretskog i praktičkog djela, proizašla je iz saznanja da opšta kriza kapitalizma postaje sve složenijom i da se više ne može povratiti onakva revolucionarna situacija do kakve je bilo došlo pri kraju i neposredno poslije I svjetskog rata. To je ideja o *historijskoj neophodnosti samostalnosti i ravnopravnosti* subjekata revolucionarnog pokreta i njihovog okretanja prema konkretnim problemima klasne borbe u vlastitoj nacionalnoj sredini.

Koncepcija i praksa monolitnog jedinstva i dirigovanja pokretom iz jednog centra, koja je u najboljem slučaju dopuštala samo varijacije u ostvarivanju jedne iste generalne linije, jednog istog modela revolucije, postajala je sve više anahronizam i ne samo da više nije mogla odgovarati novim potrebama revolucije, nego ih je sputavala i neposredno ugušivala.

Titova borba za samostalnost Partije, za vraćanje njenog rukovodstva u zemlju, za finansijsko, organizaciono, političko i idejno osamostaljivanje i osposobljavanje Partije, bio je prvi duboko promišljeni proboj staljinističkog dogmatizma i vladajuće prakse odnosa u komunističkom pokretu. I više od toga, ona je već tada pos-

tala velika prolegomena u novu epohu u razvoju socijalizma, epohu u kojoj će se socijalizam razviti u svjetski proces.

Dosljedno razvijajući ovu temeljnu premisu, Tito je neposredno inspirirao i vodio jednu originalnu revoluciju, koja nije bila ni kopija, ni varijacija ni Komune, ni oktobarske revolucije. Ona to nije bila, ali ne iz puke želje rukovodstva KPJ na čelu s drugom Titom za originalnošću radi originalnosti, niti iz nekakvog običnog inata prema dogmatskim receptima koje je nametao Staljin, nego stoga što takva nije mogla biti, ako se htjelo iskoristiti konkretne historijske mogućnosti.

Jugoslavenska revolucija je našla svoj put do pobjede, jer je njeno rukovodstvo imalo snage i sposobnosti da marksizam konkretizira na uvjete koji su isključivali podražavanje bilo kakvih postojećih uzora i tražili bitno nova rješenja i u teoriji i u praksi.

Prije svega, naša revolucija nije imala protiv sebe protivnika koji je već zahvaćen aktuelnom krizom, kada više ne može da vlada na stari način, što je inače bio jedan od aksioma Lenjinovog koncepta revolucije, već protivnika koji je aktualno još bio u usponu svoje vojne moći. U takvoj situaciji tradicionalna strategija borbe na barikadama i osvajanja vlasti udarom na njene centre, bila bi unaprijed osuđena na neuspjeh. Nasuprot tome, naša revolucija, pod Titovim rukovodstvom i njegovom neposrednom inspiracijom, izgrađuje svoju novu strategiju dugotrajnog općenarodnog rata u kojem je stvarala svoje oružane snage i svoju novu narodnu vlast.

S obzirom na karakter II svjetskog rata i unutrašnju situaciju stvorenu okupacijom zemlje, naša revolucija nije mogla slijediti Lenjinovu parolu: građanski rat kao revolucionarni odgovor na imperijalistički rat, već je bila upućena da nalazi svoju vlastitu parolu: narodnooslobodilački rat kao revolucionarni odgovor na fašističku okupaciju. Takva parola je omogućila da socijalno-klasna i politička platforma naše revolucije budu neuporedivo šire od onih koje su mogli izgraditi komunari, pa i znatno šira od onih koje je mogla ostvariti oktobarska revolucija. Time je i pitanje klasnog savezništva, kao jedno od centralnih pitanja revolucionarne strategije, bilo postavljeno i riješeno na nov način. Na poprištu revolucije nije se, u nas, našao proletarijat u savezništvu sa ovim ili onim socijalnim slojevima, nego cijeli narod na čelu s radničkom klasom i njenom komunističkom avangardom. To je bila značajna društvena pretpostavka strategije relativno brzog pretvaranja partizanskih odreda u operativnu vojsku, a partizanskog rata u općenarodni oslobodilački rat u kome je oružana borba bila kičma i nosilac svih ostalih oblika borbe i otpora.

Naša revolucija nije imala historijsku potrebu da se razvija u etapama, kao što je to bilo u Rusiji, gdje je buržoasko-demokratsku revoluciju trebalo učiniti permanentnom u smislu njenog pretvaranja u proletersku revoluciju, jer su buržoasko-demokratski preobražaji, iako ne radikalno kao u zapadnoj Evropi, i ne jednako svuda, ipak već ranije izvršeni u jugoslovenskim zemljama. Međutim, problem permanentnosti postavljao se i rješavao u našoj revoluciji na drugi način i u drugom smislu, kao permanentnost narodnooslobodilačkog rata, koji je ujedno od početka bio socijalistička revolucija. Permanentnost narodnooslobodilačkog rata značila je, dakle, ujedno i permanentnost socijalističke revolucije. Bitna pretpostavka za očuvanje permanentnosti našeg narodnooslobodilačkog rata kao socijalističke revolucije bila je samostalnost i ravnopravnost u okviru antihitlerovske koalicije. To je upravo omogućilo da se naš narodnooslobodilački rat ni u jednom momentu ne pretvori u običan ratni front antihitlerovske koalicije, sa čijom bi unutrašnjom društvenom sudbinom i političkom i ideološkom orijentacijom mogle manipulirati snage izvan njega.

Titova ideja i praksa simultanosti narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije je svakako jedna od najznačajnijih novina u razvoju marksističke misli i prakse socijalističke revolucije. Tito je u konkretnoj historijskoj situaciji otkrio da je faktičko nacionalno oslobođenje jugoslavenskih naroda i narodnosti moguće jedino ako će ujedno biti i socijalno oslobođenje, a da socijalna revolucija ima šanse na uspjeh jedino kao nacionalnooslobodilačka borba.

Jedinstvo socijalno-klasnog i nacionalnooslobodilačkog, što je u našoj revoluciji teoretski i praktično ostvareno, otkrilo je još jednu veliku mogućnost revolucije u savremenoj epohi. Radi se o tome da nacionalnooslobodilački pokreti nisu više samo rezerva i potencijalni saveznik proleterske revolucije, nego oni sami ukoliko su dosljedniji sebi, utoliko više moraju sadržavati i elemente socijalne revolucije i obratno. To je danas postala jedna od najznačajnijih dimenzija raspadanja kapitalističkog svjetskog sistema i pre-rastanja socijalizma u svjetski proces.

Originalnosti naše revolucije dale su, kao svoju rezultantu, konkretni socijalistički demokratizam i humanizam, kakvi se nisu mogli razviti u ranijim uvjetima revolucionarne borbe.

Epohalne tekovine naše revolucije koje smo do danas ostvarili: od borbe za nove odnose u međunarodnom komunističkom i radničkom pokretu, politike nesvrstanosti, realizacije savremene koncepcije općenarodne odbrane do ostvarivanja konkretnih puteva i

oblika realizacije Marksove vizije slobodne asocijacije proizvođača, u začetku je sadržavao u sebi već naš narodnooslobodilački rat, kao i onaj, takođe herojski period u razvoju Partije, koji mu je prethodio, a od kada je na njeno čelo došao Josip Broz.

Ideja i praksa suverene samostalnosti i ravnopravnosti utkana je u sve tokove našeg društvenog razvoja i u našu poziciju u svjetskom socijalizmu i savremenom svijetu. Ona se neprekidno bogati novim sadržajima i novim historijskim oblicima. Kao što je juče bila pretpostavka samobitnosti narodnooslobodilačkog rata, tako se i danas javlja kao nužan uvjet izgradnje socijalizma na njegovim vlastitim osnovama.

U čemu je njena univerzalnost i dijalektička životnost?

Prije svega u dijalektičkoj konkretizaciji njene sadržine kao revolucionarne antiteze svakom obliku hegemonizma i dominacije, a to sve više postaje ključno pitanje sudbine današnjeg svijeta i historijska šansa socijalizma da, prerastajući u svjetski proces, novim odnosima prevlada opštu krizu sadašnje svjetske podjele rada i međunarodnih odnosa, a koja se temelji upravo na hegemonizmu i dominaciji. Ovako shvaćena suverena samostalnost i ravnopravnost suštinska je determinanta naše koncepcije i prakse odnosa u komunističkom i radničkom pokretu, internacionalne solidarnosti i Titove politike nesvrstanosti i filozofije mira.

Proizlazeći iz naše revolucije i izražavajući unutrašnji razvoj našeg društvenog sistema i Titovu politiku nesvrstanosti i filozofiju mira, i naša koncepcija i sistem općenarodne odbrane imanentno nose u sebi suverenu samostalnost i ravnopravnost kao svoju bitnu kvalitativnu odredbu i svoj cilj.

Naime, postaje sve evidentnijim da se na filozofiji dominacije i hegemonizma zasnivaju i reproduciraju u novim oblicima politike sa pozicija sile i vojne strategije različitih oblika agresije. Nasuprot tome, strategija općenarodne odbrane i općenarnog odbrambenog rata može se konsekventno izgrađivati, u današnje vrijeme, jedino na temeljima koje joj pruža politika nesvrstanosti i antihegemonistička i antidominativna filozofija mira. To je danas revolucionarna alternativa opasnosti koju izazivaju snage kontrarevolucije u svijetu da se prvi put u historiji čovječanstva produktivne moći društva, uključujući i nauku, pretvore u svoju suprotnost — u sile totalne destrukcije. U tome je duboki humanistički smisao Titove filozofije mira i koncepcije općenarodne odbrane.

S ovim što smo u najkraćim potezima rekli o Titovom doprinosu marksizmu i naukama koje se na njemu temelje, htjeli smo

ukazati na sljedeće činjenice: da Titovo djelo ima svoje temeljne teorijske i praktičke premise, koje su dosljedno razvijane u ovom četrdesetogodišnjem periodu, da je Titovo djelo teoretski i praktički koherentno i kontinuirano i, najзад, da Tito nije samo praktični arhitekt naše revolucije, nego je ujedno i njen mislilac i vizionar, koji nije samo primjenio marksizam na naše uvjete, nego ga je i dalje bitno razvio, obogatio novim saznanjima i novom praksom.

Velike Titove misli, oživotvorene u praksi našeg pokreta i revolucije, a iznad svega ideja o suverenoj samostalnosti i ravnopravnosti, nalaze svoj odjek i svuda gdje socijalizam vraća svoj revolucionarni, antidogmatski, demokratski i humani lik. To je otuda što Titova misao i praksa pogađaju bit savremenosti. Upravo stoga se ni domet Titove misli i djela ne dâ ograničiti prostorno-vremenskim koordinatama. On im izmiče, jer ostaje otvoren prema revolucionarnim mogućnostima epohe u kojoj socijalizam postaje temeljnim svjetskim procesom.